

організують інтер'єр житлових і ритуальних споруд, супроводжують свята, обряди, несуть в собі не тільки матеріально-практичну, а й духовне самовираження народу, його морального етикету, як утвердження краси земного життя [2].

В Українських сім'ях з давніх-давен прийнято прикрашати свою оселю до великих свят вишитими виробами, одним із таких свят є свято Великодня. Вдавнину Великдень був одним з традиційних свят на пошану сонцю, яке в цей час «оживає», воскрешаючи сили природи, а з прийняттям християнства, наш народ отримав змогу осягти ще один символічний щабель весняного свята: у Воскресінні Христовому ми бачимо перемогу життя над гріхом і смертю. Тому не дивно що на скатертинах та рушниках які вишивали до цього великого свята з'явилися орнаменти не схожі на інші, так звані – великодні орнаменти [1].

Великодня вишивка хрестиком – це дуже давня традиція. Вишитими рушниками прикрашали великодні кошики, в які клали писанки, паски та інші ласощі, а вишитими скатертинами прикрашали святковий стіл. Зазвичай майстрині самі створювали орнаменти, які краще б підходили для відображення святкування Великодня. Але основними орнаментами які використовували під час вишивання святкових скатертин були:

- паска – символ Воскресіння та Небесного Царства;
- хрест – символ всесвіту, знак чотирьох сторін світу, чотирьох пір року, святий знак відкуплення, яким Церква все починає, благословляє й освячує;
- церква – знак стремління до висот, вічності, єднання з небом;
- яйце – символ народження та нового життя;
- квіти – символ радості, краси, та дітей;
- гілка верби – символ родючості, щорічного весняного відродження пагонів, образ Божої милості.

Сьогодні вишивка розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції: естетичну, пізнавальну, пошукову. Це показовий вид мистецтва, який зберіг, доніс до нас і стверджує дальший розвиток орнаментальної, графічної, живописної культури народу.

#### **ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА**

1. Гасюк Е. О. Художнє вишивання / Е. О. Гасюк, М. Г. Степан. – Київ: Видавництво «Вища школа», 1986.
2. Е.А.Антонович. Декоративно-прикладне мистецтво / Е.А. Антонович. – Львів, 1992.
3. М.Сабадаш. Мистецтво / М.Сабадаш. – Київ, 1990.

*Панчішко Богдана  
(Полтава, Україна)*

#### **РОЛЬ ГОЛКИ У ВИШИВАННІ**

Духовна і матеріальна культура українського народу складалася віками, переживала часи піднесення та занепаду. Одним з найдавніших,

найулюбленіших і найпоширеніших видів декоративного мистецтва є українська народна вишивка. Виконана на шкірі, пізніше – на тканинах за допомогою простих пристосування – голки і нитки – відоме людству з давніх-давен. На Україні вишивали у кожному селі, монастирях, поміщицьких маєтках. Так уже ведеться здавна, що сім'ю одягала жінка, ткала килими, вишивала рушники та сорочок, гаптувала їх квітами та оберегами, щоб доля рідної людини була щасливою, захищеною від злого ока.

Характерною особливістю української народної вишивки є величезна різноманітність технік і вміння гармонійно поєднати їх в одному виробі. Іноді одні й ті самі мотиви, подані у різних техніках, створюють багатобарвність художньо – виразних засобів.

Вишивання – невід'ємна частина культури українського народу, національної духовності, моральної, матеріальної культури.

Вишивка не лише робота голкою і ниткою, це мова людських почуттів і думок, вияв найпотаємніших мрій. Зараз вишивкою займаються по всій території України, відроджуючи забуте ремесло, оздоблюючи предмети побуту та одягу. Нею прикрашають тканину за допомогою нитки та голки. Здавалося б простими є матеріали та інструменти для вишивання. Проте голкою у вушко якого зтягнута нитка проколювали тканину, настеляли різні за розмірами, кольором в задуманому напрямі та ритмі повторення стібки. А в результаті створюються складні високохудожні орнаментальні форми.

Для вишивки ретельно готували вишивальні інструменти. Ці речі мають неабияке значення. Про широке застосування голок відомо також із різних джерел [4, с. 68–79].

Голка – це довгий, колючий або колючо-ріжучий інструмент у вигляді тонкого стержня або трубки із загостреним кінцем з твердої речовини.

Внаслідок незначної площі вістря голки сила, прикладена уздовж голки виявляється зосереджена на невеликій площі. Ця обставина дозволяє голці не пошкоджуючи протикати матеріал, твердість якого менше твердості матеріалу, з якого складається сама голка [6].

Першими інструментами, за допомогою яких полотняні предмети об'єднувалися ниткоподібними волокнами, були риб'ячі кістки. Перші металеві голки з металевого дроту стали виробляти в XVI столітті.

Голки для вишивання бувають середньої довжини, з довгим овальним вушком, в яке вставляється нитка.

Діаметр голок для шиття може бути від 0,6 мм до 1,2 мм. Дізнатися його можна з номера, вказаного на упаковці: 0,6 мм – № 60, 1 мм – № 100, 1,2 мм – № 120. Така нумерація використовується в Європі. У США номери можуть бути від 8 до 21. Часто на упаковці з голками вказують обидва номери: № 120/21. У подвійних і потрійних голок прийнята така нумерація: по першому числа можна визначити відстань між голками, а

другий число – це вказує діаметр голки [5].

Для вишивання потрібно мати 6-7 голок різної товщини і довжини відповідно до щільності та товщини тканини. Тонкими голками вишивають на маркізеті, батисті, зокрема на вовні.

Щоб вишивати хрестиком використовуються тупі голки, тому що гостра голка може розщепити канву або вже вишиті хрестики. Також відмінною рисою вишивальних голок є широке вушко, щоб можна було без труднощів всунути кілька ниток муліне. Голки різняться за розмірами, залежно від номера канви беруть і відповідний номер голки. Найчастіше для вишивання використовують голки під номером 24 та 26. Для вишивання вовняними нитками використовують голки із загостреними кінчиками (розміри 1-10) середньої довжини, з великими вушками для заведення вовняних ниток.

Для вишивання бісером використовують голки з загостреним кінчиком, які легко проходять в отвір бісеринки. Розмір голки зазвичай відповідає номеру бісеру. Номер спеціальних голок для бісеру – 10, 12, 13 і 15.

Голка з заокругленим кінцем. Використовується для трикотажу і еластичних тканин. Чи не проколює, а розсовує волокна, тому не утворюються затягування і дірочки. Підходить для тканин: трикотаж, тканини з лайкрой, корсетної тканину [3, с. 124–142].

Крім звичайних, існує також особливий тип вишивальних голок – двосторонні голки. Це довгі голки (зазвичай 5,5 см) з вушком посередині. Такі голки підходять для тих, хто вишиває на верстаті, тобто друга рука при вишивці залишається вільною. Одну руку при цьому тримають з виворітного боку роботи, а другу з зовнішнього боку, це значно прискорює роботу, а рука вишивальниці не так втомлюється, як при роботі зі звичайною голкою. Зберігати голки потрібно у сухому місці щоб запобігти корозії.

Як і всі металеві предмети, голки здатні притягувати та проводити енергії навколишнього простору. Вушко голки породжує вихрові потоки біоенергії і здатне проводити потоки енергій, які в сотні разів перевищують кількість енергії, що проходить через сталевий дріт аналогічно розміру та якості. Ці біоенергетичні потоки спрямовуються до вістря голки, яка таким чином дуже намагнічується. До яких би предметів не торкалась голка, вона залишає там енергетичний слід.

Тепер можна собі уявити енергетичну цінність вишитого виробу, коли голка торкалась тканини тисячі разів. Усе, про що думала людина в цей час, молилась, співала чи повторювала побажання – все те залишала голка в узорі вишивання навечно. Тому, незважаючи на орнамент, котрий можуть виконувати одночасно кілька людей, вишивання має різний характер, який вловлюється більшістю на підсвідомому рівні – езотеричному, духовному. Це те, що не можна описати словами.

Голки, якими вишивали, надзвичайно цінували, зберігали, і

вважалось недобрим знаком, коли вони губилися. Як правило, зручно мати стільки голок, скільки кольорів ниток в узорі. Тими голками, що починали вишивати, потрібно й закінчувати роботу. Нікому не варто позичати цих голок або самому використовувати їх з іншою метою. Існує навіть повір'я, що голки варто купувати в понеділок, щоб вони допомагали щасливому вишиванню.PONEDILOK вважається днем місяця, а це жіноча планета. Планета, що впливає на інтуїцію, емоції, сердечні ритми, що дуже важливо для творчості [1, с. 26 – 32].

Голки для вишивання не повинні бути довгими, але обов'язково з подовженим вушком. У подовжене вушко голки, легко можна затягати нитку в декілька складань. Такі голки використовують для виконання рахункових і звичайних швів, а також для вишивання володимирівськими швами. Рахувати і відокремлювати нитки такими голками дуже просто і зручно. Важко затягається в голку шерстяна нитка. Її можна втягати з допомогою відрізка шовкової нитки. Нитку складають в двоє і роблять петлю, в яку вкладають кінець шерстяної нитки. У вушко протягують обидва кінці шовкової нитки і протягають їх разом з грубою, шерстяною ниткою.

Для вишивки на щільних та тоненьких тканинах (маркізет, шовкове полотно, батист) використовують тонкі голки з маленькими вушками. Товсті голки в місцях проколів залишатимуть дірочки, а у великому вушку погано триматиметься тоненька нитка [2, с. 130–146].

Без такого маленького, але водночас цінного інструменту, як голка не можливо було б створювати найцінніші шедеври українського народу та народів світу. За допомогою голки розкривається невичерпне багатство творчих сил народу, вершина його мистецького хисту. Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки. В ній втілено чудеса народної вигадки, фантазії, геометризований метод зображення краси землі, природи, сонця, людини. Сучасна народна вишивка розвивається на основі традиційної спадщини минулого і досягнення художньої культури українського народу. Її розвиток проходив у єдиному русі сучасного народного мистецтва, підпорядковуючись його загальним основам.

#### **ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА**

1. Бойко А.М. Український рушник: навч.-метод. посібник / А.М. бойко, В.П. Титаренко. – Полтава: Верстка, 1998. – 70 с.
2. Гасюк Є.О. Художнє вишивання / Є.О. Гасюк, М. Г. Степан. – К.: Вища школа, 1987. – 247 с.
3. Титаренко В.П. Народні промисли укроїни / В. П. Титаренко. – Полтава, 2011. – 519 с.
4. Шевченко Є. Українська народна вишивка / Є. Шевченко. – К.: Артанія, 1999. – 351 с.
5. Інтернет  
ресурс:<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BA%D0%B0>